

Obavijest

Škola demokracije za studente iz Zagreba, Tuzle i Banja Luke

Banja Luka, 30. svibanj – 3. lipanj 2005.

Treću godinu zaredom je u Hotelu Bosna u Banja Luci od 30. svibnja do 3. lipnja 2005. godine održana škola demokracije za studente iz Zagreba, Tuzle i Banja Luke. Školu je, kao i prethodnih godina, organizirala Fondacija Friedrich Ebert, zajedno s Centrom za međunarodne studije iz Zagreba i Centrom za Međunarodne odnose iz Banja Luke. U radu škole sudjelovala su dvadeset i tri studenta prava, novinarstva, sociologije, povijesti i političkih znanosti, dok su kao predavači sudjelovali sveučilišni profesori i javni djelatnici iz Zagreba, Tuzle i Banja Luke.

Nakon otvaranja škole i predstavljanja njezinih sudionika, prvo izlaganje, na temu *Politička kultura demokracije*, održao je dr. Radule Knežević, direktor Nakladno-izdavačkog zavoda *Politička kultura* iz Zagreba. Dr. Knežević je u svom izlaganju govorio o načinu nastanka političke kulture, tipologiji političkih kultura, shvaćanju konsenzusa i problemu parohijalne političke kulture kod političkih elita itd.

Doc. dr. Lidija Čehulić s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu održala je predavanje o izazovima demokracije u odnosima Europske Unije i Mediterana. Europska Unija naglasak stavlja na funkcionalnu regionalnu suradnju sa zemljama Sredozemlja radeći na tome da Mediteran postane zona višeg stupnja političke, gospodarske, monetarne i vojne stabilnosti. U prilog tome govore i multilateralni angažmani EU-a, no postoje i poteškoće jer u mediteranskoj regiji jednostavno još nema dovoljno interesa za međusobnu suradnju pa tako ni za suradnju s Europskom Unijom.

Drugog dana škole, prof. dr. Radovan Vukadinović s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu održao je predavanje na temu *Rusija i Jugoistočna Europa*. Studenti su dobili uvid u povijest Rusije i bivšeg SSSR-a, upoznali su se s tezom o usponu i padu velikih sila, čega je SSSR dobar primjer, te s pojmom sovjetologije. Postavilo se pitanje je li sovjetski sistem bio sposoban da opstane, da se nosi s idejama demokracije. Raspravljalo se i o tezi po kojoj bi opstanak SSSR osigurao i opstanak bivše Jugoslavije, o Zajednici nezavisnih država, dezintegraciji današnje Rusije, predsjedniku Putinu, o Rusiji i Jugoistočnoj Europi kroz prošlost.

Mr. sc. Miloš Šolaja iz Centra za međunarodne odnose u Banja Luci, održao je izlaganje o regionalnoj suradnji kao preduvjetu ulaska u europske i euroatlantske integracije. M. Šolaja govorio je o razlikovanju europskih i euroatlantskih integracija, o problemu naziva prostora na kojem živimo – je li to Balkan ili Jugoistočna Europa, o balkanskom balansu, pojmu Zapadnog Bal-

kana, posebnostima tranzicije u zemljama bivše Jugoslavije, postdaytonskom regionalnom pristupu međunarodne zajednice koja je pokrenula niz inicijativa s ciljem poboljšanja regionalne suradnje, te o problematici pitanja balkanskog identiteta.

Mr. sc. Ismet Sejfića s Filozofskog fakulteta u Tuzli govorio je o civilnom društvu u BiH, o sveučilištima i studentskom organiziranju u kontekstu civilnoga društva. Bosna i Hercegovina nema tradiciju građanskog organiziranja. Današnja BiH nije civilno društvo, ali postoje određeni elementi civilnoga društva. Više od 80% organizacija civilnog društva na prostoru BiH nastale su kao podružnice stranih organizacija, čime se javlja problem *civilne kolonizacije*, odnosno pokušavanje nametanja neautentičnih rješenja za BiH.

U poslijepodnevним satima, sudionici škole posjetili su Generalni konzulat Republike Hrvatske u Banja Luci, gdje je ih je generalni konzul Ivan Lepoglavec upoznao s radom konzulata, s procesom gospodarske i kulturne suradnje između dviju država, te o problemima vezanim uz (ne)povratak protjeranih Hrvata banjalučkog kraja.

Treći dan Škole demokracije započeo je studentskom radionicom, koju su vodili studenti s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. Sudionici škole upoznati su s odnosima Republike Hrvatske i NATO saveza, Republike Hrvatske i Europske Unije, te s hrvatskim viđenjem daytonskoga mirovnog sporazuma.

Zlatko Gareljčić, zamjenik bivše ministricе obrane RH, govorio je o prilagodbaма Republike Hrvatske NATO sustavu. Bilo je riječi o trendu stavova i raspoloženja hrvatskih građana prema NATO-u, o prednostima i nedostacima ulaska Hrvatske u NATO savez, a prikazan je i kronološki pregled odnosa između RH i NATO-a. Predavanje je završeno zaključkom da je pristupanje Republike Hrvatske NATO-u i Europskoj Uniji jedan od najvažnijih nacionalnih ciljeva hrvatske vanjske i sigurnosne politike.

Mr. sc. Gostimir Popović iz Centra za međunarodne odnose u Banja Luci, govorio je o odgovornosti u demokratskom društvu i demokratizaciji u regiji. Četvrti dan škole otvorio je mr. sc. Enes Osmančević s Filozofskog fakulteta u Tuzli. Govorilo se o specifičnostima javnosti u BiH, podijeljenosti javnosti po nacionalnom principu, problemu latentne javnosti, neizgrađene političke javnosti i mogućnostima stvaranja nove internetske javnosti. Javnost u Bosni i Hercegovini još nije definirana, ona funkcionira kao etnički parcijalizirani pluralizam. Javnost u BiH gotovo i da ne reagira. Ona je latentna, nesvjesna svoje uloge u razvoju društva pa u skladu s time reagira samo u krajnjim slučajevima. Problemi BiH u vezi ove teme su i nerazvijenost tiskovnih medija, brojnost i neprofiliranost elektroničkih medija te mali broj korisnika interneta.

Mr. sc. Damir Miljević, predsjednik Saveza poslodavaca Republike Srpske, govorio je o ekonomiji i participaciji na primjeru BiH. Odmah na početku izlaganja naglašeno je da je to primjer kako ne treba raditi. Bosna i Hercegovina je od potpisivanja Daytonskog sporazuma prošla kroz četiri faze razvoja. U pogledu efikasnosti, po svim parametrima BiH je zadnja zemlja u re-

giji. Tek će 2024. dostići predratnu razinu GDP-a po glavi stanovnika, stopa nezaposlenosti je iznad 40%, raste deficit u vanjskotrgovinskom prometu. Jedan od glavnih problema koji ometa razvoj BiH je netransparentnost koja stvara priliku za korupciju, a uz rame korupciji je i problem participacije i mehanizama koji sudjeluju u participaciji, što dovodi do problema u upravljanju u BiH. Vlast je isključivo odgovorna Uredu visokog predstavnika, a to dovodi do nepostojanja osjećaja odgovornosti domaćih političara prema biračima.

Ljubiša Krminac iz vojske Republike Srpske govorio je o odnosu vojske i medija. Temu je prikazao na opći način, osvrnuo se na medijsko praćenje rata te na utjecaj medija u stvaranju stava javnosti prema vojsci. Lidija Živanović iz Helsinškog parlamenta građana Banja Luke govorila je o ženama u bosanskohercegovačkoj politici. Sudionici škole upoznati su s općim problemima žena u BiH, preprekama u ostvarenju ravnopravnosti i o jednakostima mogućnosti kao preduvjetu demokratizacije društva. Značaj političkog angažmana žena je u tome što one tako prelaze iz subjekta u objekt društvenih zbivanja. Iznijeti su podaci o učešću žena u tijelima vlasti Bosne i Hercegovine iz kojih je vidljivo da što su pozicije moći veće, žena je sve manje ili ih uopće nema.

Mr. sc. Branko Vignjević iz Centra za međunarodne odnose u Banja Luci govorio je o odnosu moći i politike. Pitao se što znače jednake mogućnosti, osvrnuo se na problem moći i politike u odnosu na moć. Politika je umjetnost realizacije mogućeg, a moć je realizacija mogućeg.

Peti dan škole svojim predavanjem otvorio je prof. dr. Nikola Mojović s Pravnog fakulteta u Banja Luci. Bilo je riječi o harmonizaciji propisa u zemljama regije s Europskom Unijom. Profesor Mojović naglasio je da je Europa moderna ideja, oživljena renesansa, a obrazovanje je, u skladu s time, jedna od esencijalnih stvari. Studenti su imali priliku upoznati se s povijesnim pregledom razvoja prava u Europi, s naglaskom na raskolu na anglosaksonsko i kontinentalno pravo u vezi kojeg i danas postoji pitanje u kojoj mjeri se može harmonizirati pravo unutar same Europe, a time se dotiče i pitanje granice do koje mjere se Europa u području prava može uopće ujediniti. Što je to europsko pravo? Koje osnove trebamo prihvatiti? Odgovore na ova pitanja nastoji se pronaći i na prostoru BiH koja je, među ostalim, i pokusni kunić međunarodne zajednice u pogledu primjene prava.

Prof. dr. Miodrag Živanović s Filozofskog fakulteta u Banja Luci održao je izlaganje u kojemu je govorio o specifičnostima postojećeg i budućeg ustrojstva BiH. Ustrojstvo BiH u sebi sadrži tri grupe problema. Prvu grupu problema čini kompliciranost i svođenje svega u BiH na tri naroda, a ne na ljude. Druga grupa problema je pitanje bosanskohercegovačke ekonomije, a treća grupa je socijalna struktura društva. U BiH ne postoji srednja klasa, na djelu je urbidic, apsolutna inverzija ruralnog i urbanog faktora. Kod mladih postoji visoki stupanj nacionalizma i klerikalizma, koji je postao čak i statusno pitanje, što ukazuje na apsolutnu inverziju vrijednosti bosanskohercegovačke mladeži. Društvo je pasivno. Gledajući prema prosvjednicima, umirovljenici

su postali najprogresivniji dio društva. Profesor Živanović iznio je zanimljivu tezu o dvije i pol ideologije koje postoje na prostoru BiH, a to su nacionalizam, balkanski oblik socijaldemokracije i bivši komunisti. Današnje ustrojstvo BiH uzrok je postavljanja pitanja identiteta među običnim građanima.

Mr. sc. Vesna Zuber, glasnogovornica Ministarstva zdravlja Republike Srpske, govorila je o ulozi i doprinosu medija u demokratizaciji BiH, te primjerima kršenja slobode medija. U BiH je prisutan veliki utjecaj politike u medijima. Pod pritiskom međunarodne zajednice, koja vrši apsolutnu kontrolu medija u BiH, zaustavljen je jezik mržnje. Škola demokracije završena je diskusijom i evaluacijom rada škole, nakon koje je uslijedila dodjela diploma njenim sudionicima. Mora se reći veliko hvala organizatorima ove škole, Zakladi Friedrich Ebert, Centru za međunarodne studije iz Zagreba te Centru za međunarodne odnose iz Banja Luke, pri čemu posebno hvala gospođi Tanji Topić i gospodinu Milošu Šolaji koji su se iskazali kao dobri domaćini i organizatori rada na samom terenu.

Jurica Bonić